

Kriminaliteta v Sloveniji v letu 1990*

Darko Maver**

V letu 1990 so organi za notranje zadeve v Sloveniji zabeležili 38 353 kaznivih dejanj, kar je za 4,1% manj kot v prejšnjem letu. Javnim tožilstvom je bilo zaradi utemeljenega suma prijavljenih 27 559 osumljencev. V zadnjih letih ni bistvenih sprememb v številu kaznivih dejanj, pač pa so bile nekatere pomembne spremembe v obliki kaznivih dejanj, predvsem s pojavom novih kaznivih dejanj (na področju gospodarske kriminalitete), povečanjem nasilniške kriminalitete (oboroženi ropi, umori ipd.), kriminalitete, povezane z drogami in nedovoljeno trgovino z orožjem, mednarodno in domačo trgovino z ukradenimi vozili ipd., pa tudi v obliki boljše organiziranih, profesionalnih in mobilnih storilcev kaznivih dejanj.

Od skupnega števila prijavljenih kaznivih dejanj je organom za notranje zadeve uspelo raziskati 22 289 kaznivih dejanj oz. 58,1%, kar pomeni izboljšanje raziskanosti za 2,4% v primerjavi z letom 1989. Raziskanost je bila boljša pri kaznivih dejanjih zoper življenje in telo (98,7%) in manjša pri premoženjski kriminaliteti (49%).

Poseben problem predstavlja mladoletniška kriminaliteta, ki je narasla za 9,2% (od 3938 na 4300), večja pa je tudi udeležba mladoletnikov med vsemi osumljenci (od 19,4% v letu 1989 na 22,1% v preteklem letu). Od vseh osumljenih je bilo 19% povratnikov.

Glede na nove oblike kriminalitete in spremembe v strukturi kriminala in storilcev teče reorganizacija kriminalistične službe, da bi se bolje in učinkoviteje spoprijela z novimi razmerami pri zatiranju kriminalitete.

Ključne besede: kriminalna statistika, kazniva dejanja, osumljenci, Slovenija.

UDK 343.3/7(497.12)»1990«

UVOD

Tako imenovane »policijske« statistike o zaznanih kaznivih dejanjih in domnevnih storilcih prikazujejo le en vidik dejanske razširjenosti in gibanja kriminalitete, vendar jih zaradi pomembnosti in nujnosti v takšni ali drugačni obliki vodijo in upoštevajo skorajda vse države. Zaradi različne metodologije zbiranja in analiziranja podatkov je dokaj tvegano primerjati stanje kriminalitete v posameznih državah, hkrati ko na zaznane kriminalne pojave vpliva še različno razširjeno temno polje kriminalitete, pravna kvalifikacija in nekatere druge okoliščine. Kljub temu so vsaj previdne primerjave vendarle mogoče, zlasti še pri ocenjevanju uspešnosti odkrivanja oz. raziskanosti določenih vrst kaznivih dejanj.

Kriminologi menijo, da so prav zaznave kriminalističnih in drugih policijskih organov o storjenih kaznivih dejanjih od večine statistik (npr. statistike tožilstev, sodišč ipd.) vendarle še najbližje dejanskemu stanju kriminalitete v družbi. Ob upoštevanju vsaj naslednjih dejstev so torej podatki, ki jih navajamo tudi v našem prikazu, razmeroma zanesljiv pokazatelj razširjenosti in gibanja kriminalitete:

* Poročilo o kriminaliteti je povzeto in prirejeno po Poročilu o varnostnih razmerah in delu organov za notranje zadeve v Sloveniji v letu 1990 in Statističnih podatkih o kriminaliteti v letu 1990.

** Darko Maver, doktor pravnih znanosti, docent za kriminalistiko, direktor Uprave kriminalistične službe in podsekretar v Ministrstvu za notranje zadeve Republike Slovenije, Kidričeva 2, 61000 Ljubljana.

— temno polje kriminalitete je različno pri posameznih vrstah kaznivih dejanj; manj zanesljivi so podatki zlasti pri tistih kaznivih dejanjih, ki so skrita in kjer žrtev ni vidna ali kjer žrtev ne želi prijaviti dejanja;

— različna usmerjenost in zmožnost (številčno ali po strokovnosti) policije odkrivati in obravnavati posamezne vrste kaznivih dejanj tudi vplivata na odkritost in raziskanost kaznivih dejanj;

— trenutna kriminalnopolitična situacija in ocena pomembnosti, kaj odkrivati in preganjati in kaj ne, pogojuje delo organov za notranje zadeve;

— tako kot sami statistični podatki so pomembne tudi dopolnilne razlage za takšno ali drugačno stanje;

— število prijavljenih in odkritih kaznivih dejanj in osumljencev se zmanjša v naslednjih fazah postopka, tako pri delovanju tožilstva kot tudi sodišča.

1. Temeljni podatki o kriminaliteti v letu 1990

Obravnavanje podatkov o kriminaliteti v nekem letu ima informativno vrednost o domnevnem številu družbi nevarnih dejanj v tem času, bolj zanimivo pa je vprašanje, kakšne spremembe so nastale v obsegu in kakovosti zaznanih kaznivih dejanj, kaj je vse vplivalo nanje in koliko so bila predvidevanja in napovedi kriminologov, praktikov in politikov utemeljene in točne. Drugače rečeno, iz kriminolo-

škega zornega kota so statistični podatki o kriminaliteti pomembni za ugotavljanje in potrjevanje vzrokov gibanja kriminala, točnosti napovedovanja, učinkov delovanja mehanizmov družbenega nadzorstva ipd., za policijske organe pa je to tudi prikaz njihove uspešnosti in usmerjenosti, hkrati pa tudi osnova za strateško načrtovanje v prihodnosti.

V edini doslej opravljeni raziskavi o napovedovanju kriminalitete v Sloveniji, ki jo je že leta 1984 opravil Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, izhajajo različne hipoteze in variante razvoja posameznih vrst deviantnih dejanj v Sloveniji do leta 2000, ob upoštevanju različnih scenarijev družbenega razvoja in vseh tistih dejavnikov, ki po mnenju kriminologov vplivajo na gibanje kriminalitete v neki družbi. Na tem mestu vsekakor ni mogoče razpravljati o točnosti teh napovedi, saj bi to terjalo dosti podrobnejšo in sistematično analizo, vsaj nekoliko pa se je homo le dotaknili ob prikazu posameznih značilnosti in trendu gibanja kriminalitete.

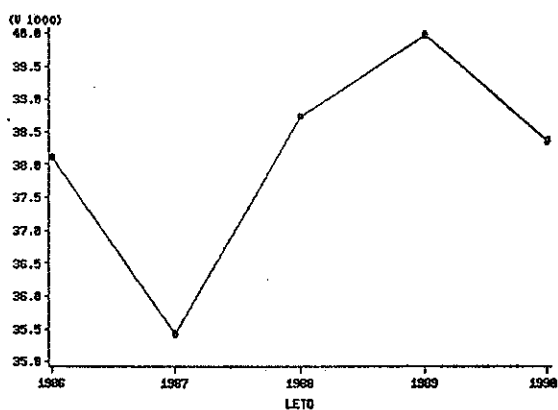
Kot v preteklem letu so v prikazu števila zaznanih kaznivih dejanj upoštevana kazniva dejanja od 1. 1. 1990 do 31. 12. 1990. Pri tem niso upoštevana kazniva dejanja otrok in kazniva dejanja ogrožanja cestnega prometa. Tako je torej mogoče približna primerjava gibanja kriminalitete v zadnjih nekaj letih. Le-ta je za obdobje od leta 1986 do 1990 naslednja:

Leto	Število K. D.	Indeks
1986	38 118	100
1987	35 421	92
1988	38 735	101
1989	39 967	104
1990	38 353	100
SKUPAJ	190 594	
POVPR.	38 118	99

Situacija je še bolj razvidna iz grafikona 1.

Večletno naraščanje zaznanih kaznivih dejanj, ki je doseglo vrh leta 1983, ko je bilo prijavljenih kar 51 074 kaznivih dejanj, se je torej ustavilo in je najprej prešlo v upadanje, nato pa se je število kaznivih dejanj razmeroma ustalilo. Ne glede na vzroke za takšno gibanje se vendarle na srečo niso uresničile napovedi o povečanju splošnega števila kaznivih dejanj do konca stoletja.

Grafikon 1: Skupno število kaznivih dejanj od leta 1986 do 1990

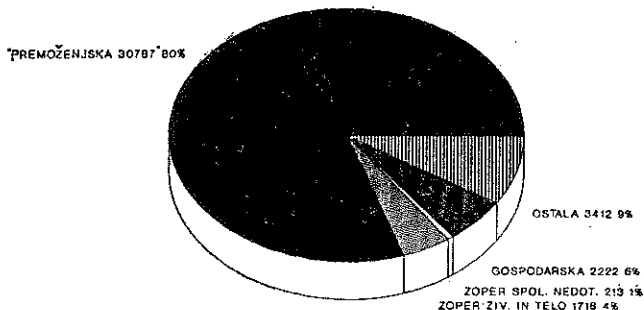
V preteklem letu je bilo torej število kaznivih dejanj v primerjavi z letom 1989 manjše za 4,1 % oz. 1614 primerov, glede na petletno povprečje pa je nekoliko večje.

Čeprav skupno število kaznivih dejanj kaže dokaj ugodno podobo stanja in gibanja kriminalitete, pa je bolj zaskrbljujoča njena notranja struktura, ki kaže zaostritev zlasti na področju težjih oblik kaznivih dejanj, pojavljajo pa se tudi nova, doslej pri nas neznana kazniva dejanja.

Iz tradicionalne delitve kriminalitete na klasična kazniva dejanja, gospodarske in politične delikte, to ni neposredno razvidno. Struktura in razmerja namreč ostajajo še vedno dokaj podobna kot leta 1989. Večinoma prevladujejo premoženjska kazniva dejanja, v znatno manjši meri pa jim sledijo ostale vrste kaznivih dejanj. Boljši pregled daje grafikon 2.

Največji delež kriminalitete nosijo premoženjski delikti (30 787 oz. 80 %), sledijo gospodarska kazniva dejanja (2223 oz. 6 %), kazniva

Grafikon 2: Kriminaliteta v letu 1990 (frekventnost po vrstah)

dejanja zoper življenje in telo (1718 oz. 4 %) in nato ostala kazniva dejanja. Klasična kriminaliteta torej zajema 94,2 % vseh kaznivih dejanj, gospodarski delikti 5,79 % in politična kazniva dejanja 0,01 %. Politična kazniva dejanja še naprej ostajajo v zanemarljivem številu, saj je bilo v minulem letu le 5 tovrstnih primerov, zato jih ne bomo posebej prikazali.

1.1 Klasična kriminaliteta

V skupino klasičnih kaznivih dejanj sodijo predvsem premoženjska kazniva dejanja, kazniva dejanja zoper življenje in telo, kriminaliteta zoper spolno nedotakljivost in moralo ipd. V skladu z reorganizacijo kriminalistične službe pa letos vanjo vključujemo tudi kazniva dejanja v zvezi z mamili in orožjem, ki so iz pristojnosti skupin za gospodarski kriminal prešla v pristojnost posebnih operativnih skupin v okviru klasične kriminalitete.

1.1.1 Število in značilnosti premoženjskih kaznivih dejanj

V letu 1990 so organi za notranje zadeve (ONZ) obravnavali 30 787 kaznivih dejanj oz. 7,1 % manj kot v letu 1989. Premoženjski delikti so tvorili 80,2 % celotne in 85,2 % splošne kriminalitete. Upad celotnega števila kriminalitete gre v veliki meri prav na račun zmanjšanja premoženjskih deliktov.

Toda razmeroma ugodna podoba stanja na področju premoženjskih deliktov se spremeni, če upoštevamo njeno notranjo sestavo, zlasti pa še način delovanja storilcev oziroma njihovo organiziranost.

Poraslo je število tatvin (za 3,9 %), ropov (za 9 %), goljufij (za 34 %), zmanjšalo pa se je število velikih tatvin (za 25 %). Sicer pa so značilnosti premoženjskih deliktov razvidne iz naslednjega pregleda:

— število tatvin je poraslo od 13 549 na 14 080, skupna škoda je znašala 37,6 mio din. Žepnih tatvin je bilo več za 9,2 % (od 391 na 472), število tatvin iz stanovanj pa za 15,5 % (od 901 na 927);

— zaznan je upad velikih tatvin za več kot četrtino (od 13 343 na 9960), vendar je bilo zaradi njih v družbenem sektorju škode za 37,1 mio din, v zasebnem pa za 84 mio din. Kljub splošnemu zmanjšanju velikih tatvin pa je naraslo število vlomov v počitniške hiše (od 687 na 890), trgovine (od 428 na 525), stanovanja

(309 na 446), šole (179 na 186) in pošte (7 na 15), zmanjšalo pa se je število vlomov v stanovanjske hiše, kioske, hotelske sobe ipd. Vsi večji vlomi v stanovanja, stanovanjske hiše ipd. so bili načrtovani (izbira objekta na podlagi prej zbranih informacij, priprava na vlom, uporaba vlomilskih pripomočkov, delitev dela, organizirana preprodaja ukradenega blaga ipd.). Število vlomov v sakralne objekte se je precej zmanjšalo po prijetju avstrijskega državljana, ki je od septembra 1987 vlamljal v cerkve na območju Slovenije;

— število drznih tatvin se je povečalo od 214 na 258, najštevilnejši so bili primeri, ko so trgali torbice iz rok starejših oseb;

— kriminalisti so obravnavali 137 ropov (leto prej 125), med njimi je bilo prvič doslej kar 30 oboroženih ropov, pri čemer so v sedmih primerih roparji orožje tudi uporabili;

— glede na pričakovanja je naraslo število ukradenih vozil (od 55 na 151 ali za 174,5 %), odkriti primeri pa kažejo, da storilci organizirano kradejo vozila (predvsem Audi in Golf) in jih s ponarejenimi dokumenti prodajajo v druge republike;

— število požigov je ostalo nespremenjeno (47), večina je bila v zasebnem sektorju, ki je bil oškodovan za 5,3 mio din;

— poleg navedenega je bilo še 2331 primerov poškodovanja tuje stvari (2359), 2204 (1633) goljufij, 684 (634) prikrivanjaj, 186 (196) nezakonitih vselitev, 112 (152) zatajitev ipd.

Pri premoženjskih deliktih so kriminalisti ugotovili veliko organiziranost in mobilnost storilcev. Značilno je, da prihajajo na določena območja samo zaradi izvrševanja kaznivih dejanj in se nato hitro umaknejo, da so vedno bolj drzni in nasilni, sodobneje opremljeni, motorizirani in sposobni, zaradi problemov pri sodelovanju s pristojnimi organi v nekaterih drugih republikah pa jih je tudi silno težko odkrivati.

1.1.2 Nasilniška kriminaliteta

Čeprav v okviru nasilniške kriminalitete ne zaznavamo kaznivih dejanj zoper javni red in mir, kakor tudi ne nekaterih kaznivih dejanj z elementi nasilja (npr. oboroženi ropi, nasilna posilstva ipd.), je število obravnavanih klasičnih kaznivih dejanj zoper življenje in telo v letu 1990 za 6 % večje kot leto poprej. Kaže torej, da se napovedi kriminologov o povečanju nasil-

nih kaznivih dejanj vendarle v neki meri izpolnjujejo. Skupaj je bilo leta 1989 1607 kaznivih dejanj zoper življenje in telo, leta 1990 pa 1718.

Povečalo se je število umorov (6 %), hudih telesnih poškodb (11 %) in ogrožanja z nevarnimi sredstvi (19 %). Podrobnejši pregled kaže tabela 1.

Tabela 1: Število kaznivih dejanj zoper življenje in telo v letih 1989 in 1990

Vrsta KD	Št. k. d. 1989	Št. k. d. 1990
— umor	32	37
— poskus umora	41	41
— detomor	3	3
— posebno huda telesna poškodba	21	13
— huda telesna poškodba	337	376
— lahka telesna poškodba	571	523
— ostala k. d. zoper življenje in telo	602	725
— skupaj k. d. zoper življenje in telo	1607	1719

Bolj kot samo povečanje nasilništva pa je zaskrbljujoče dejstvo, da je narasla brutalnost izvrševanja teh dejanj, saj smo obravnavali tudi dva izjemno kruta umora (v Novem mestu in na Ptuju, kjer sta storilca žrtvi razmesarila). Javnost je vznemiril tudi umor profesorja v Kamniku ter umor mladoletnice na mariborskem območju, kjer je bilo truplo najdeno šele po daljšem času v greznici.

1.1.3 Kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost in moralo

ONZ so zapisali 213 kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost in moralo, oz. 3 % manj kot v letu 1989. Tovrstna kazniva dejanja torej ne pomenijo večjega problema in tudi ni zaznati težnje po naraščanju, marveč nasprotno, celo upadajo, saj tako majhnega števila teh dejanj ni bilo že celo desetletje. Imajo pa seveda dokajšen odmev med prebivalstvom, hkrati ko je potrebno upoštevati verjetno dokaj veliko temno polje in pa dejstvo, da že nekaj let narašča število dejanj, kjer so žrtve otroci. Struktura »spolnih« kaznivih dejanj je naslednja:

Tabela 2: Število kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost in moralo v letih 1989 in 1990

Vrsta KD	Št. k. d. 1989	Št. k. d. 1990
— posilstvo	58	62
— poskus posilstva	53	43
— spolno nasilje	24	26
— kršitev spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja	6	8
— spolni napad na osebo, mlajšo od 14 let	64	63
— ostala k. d. zoper spolno nedotakljivost in moralo	15	11
— skupaj k. d. zoper spolno nedotakljivost in moralo	220	213

Poleg že omenjenih značilnosti je javnost razburil predvsem primer skupinskega posilstva mladoletnice v Mariboru.

1.1.4 Mamila in orožje

V letu 1990 smo v okviru reorganizacije kriminalistične službe pričeli ustanovljati posebne operativne skupine, katerih naloga je predvsem odkrivati in obravnavati pojave organiziranega kriminala, zlasti na področju drog, trgovanja z orožjem in ponarejanja denarja. Čeprav nova organizacija še ni povsod in v celoti zaživela, pa je vendarle vplivala na učinkovitost odkrivanja tovrstnega kriminala in s tem tudi na povečanje odkritih kaznivih dejanj. Očitno je namreč, da je prav to kriminaliteto zaradi svoje skritosti, dobre organiziranosti in profesionalnosti storilcev najtežje odkriti in je temno polje verjetno zelo veliko.

Iz tega zornega kota je potrebno tudi vrednotiti statistične podatke.

Kriminalisti so zaznali 84 k. d. neupravičene proizvodnje in prometa z mamili (40 % več kot leto prej) in 114 k. d. omogočanja uživanja mamil (72 % več), več pa je tudi prekrškov v zvezi z mamili in seveda tudi količina zaseženih mamil. Zaseženih je bilo 27 106 g heroína, 20 751 g marihuane, 2580 g morfija, 1256 g hašiša, 1080 g kokaina, 1,5 kg opija, 4157 rastlin indijske konoplje, 1172 glavic opijevega maka, 752 kosov LSD, 500 tablet kodeina ipd. Sicer pa so značilnosti tega pojava še naslednje:

— število oz. krog uživalcev in razpečevalcev v Sloveniji se širi, starost uživalcev pa se niža

(ugotovljeni so primeri uživanja mamil v osnovnih šolah);

— v prometu je vedno več mamil, ki jih uvrščamo med »trde« droge (heroin, kokain), razmerje med uživanjem mehkih in trdih drog je po nekaterih strokovnih ocenah že skoraj 50 : 50, kar je znatno manj ugodno kot v preteklosti, ko so skorajda izključno prevladovala mehke droge;

— v Sloveniji je razpečevanje mamil vedno bolj organizirano in dokaj obsežno, nismo več le tranzitna dežela, marveč vse bolj tudi odjemalci drog;

— povečuje se tudi pretok mamil čez Slovenijo v zahodne države;

— narašča sekundarni kriminal, povezan z mamil (vlomi v zdravstvene zavode in lekarne, primer ugrabitve zaradi zasvojenosti z mamil ipd.).

Zaradi posebnih družbenih in političnih razmer je razumljivo, da se je v letu 1990 znatno povečalo tudi število kaznivih dejanj tihotapljenja ter nedovoljenega prometa z orožjem in strelivom. Ker ta kazniva dejanja sodijo glede na stopnjo družbene nevarnosti in način storitve v različne skupine kaznivih dejanj in prekrškov (nedovoljena trgovina, nedovoljena posest, carinska kazniva dejanja in prekrški po zakonu o orožju), ni celovitih podatkov, vendar pa že delni pregled potrjuje ugotovitev o velikem povečanju vseh vrst tovrstnih dejanj.

ONZ so v letu 1990 obravnavali 178 oseb in 180 kaznivih dejanj v zvezi s tihotapljenjem in preprodajanjem orožja in streliva. Največ primerov so odkrili cariniki in miličniki na mejnih prehodih, kriminalisti pa so prijeli tudi nekaj organiziranih skupin. Skupaj so pri tem zasegli 5527 kosov različnega orožja in 124 728 kosov raznega streliva. Znatno se je povečalo tudi število prekrškov po Zakonu o orožju, problem pa je nastal predvsem glede pravne kvalifikacije posameznih dejanj v zvezi z orožjem in problemov pristojnosti sodišč za obravnavanje teh zadev, če je imel storilec prebivališče zunaj Slovenije.

1.1.5 Ostale skupine kaznivih dejanj splošne kriminalitete

Zajeli so 535 kaznivih dejanj zoper splošno varnost ali 31 % več kot leto prej. Poraslo je predvsem število povzročiteljev splošne nevarnosti (55 %), onesnaženja človekovega življenjskega in bivalnega okolja (za 55 %) in povzročitve nevarnosti na deloviščih (7 %).

Poleg tega je zaznanih:

— 586 k. d. zoper svoboščine in pravice človeka (25 % več);

— 165 k. d. zoper zakonsko zvezo, družino in mladino (7 % porast);

— 819 k. d. zoper pravni promet, predvsem ponarejanje listin (31 % več kot leta 1989);

— 181 k. d. zoper pravosodje (upad za 17 %).

1.2 Gospodarska kriminaliteta

Gospodarska kriminaliteta je v letu 1990 dobila nekatere nove razsežnosti in oblike, na katere so strokovnjaki opozarjali in jih napovedovali že v začetku leta. Gre predvsem za nove oblike kaznivih dejanj v zvezi s transformacijo oz. razprodajo družbenega premoženja in za nekatere večje primere klasičnih gospodarskih kaznivih dejanj, ki so pritegnili pozornost in čas delavcev kriminalistične službe, zaposlenih na ustreznem področju.

Pravzaprav je presenetljivo, da so delavci organov za notranje zadeve obravnavali 8 % več gospodarskih kaznivih dejanj kot leto prej, čeprav je šlo za nekaj zahtevnih primerov, v katerih je dalj časa sodelovalo večje število kriminalistov in bi tako prej pričakovali manj obravnavanih kaznivih dejanj. Vendar se je število kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete povzpelo z 2058 (1989) na 2222, kar pomeni povečanje za 8 %. Gibanje gospodarske kriminalitete v zadnjih petih letih kaže grafikon 3.

Porast števila kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete je posledica porasta t. i. »neprave gospodarske kriminalitete«, ki zajema kazniva dejanja ponarejanja vrednotnic, izdaje nekritega čeka, gozdne tatvine in podobno. Število ostalih kaznivih dejanj prave gospodarske kri-

Grafikon 3: Preiskanost kriminalitete za obdobje 1986—1990

minalitete se je zmanjšalo, kar je poleg že navedenega razloga tudi posledica spremenjene kazenske zakonodaje. Tako lani ni bilo grabeža, ker ne obstaja več kot samostojno kaznivo dejanje, zmanjšal se je obseg nedovoljene trgovine, povečal cenzus za kvalifikacijo kaznivega dejanja zatajitve davščin in drugih družbenih dejatev ipd.

V letu 1990 so na delo organov za notranje zadeve na področju zatiranja gospodarske kriminalitete vplivali hitro spreminjajoči se pogoji gospodarjenja. Ob spremembah lastninske in kazenske zakonodaje je intenzivno potekal proces privatizacije in preoblikovanja družbene lastnine. Kriminalisti so največ pozornosti namenili prenosu družbene lastnine v zasebno in stečajnim postopkom v organizacijah oz. podjetjih.

Skupna škoda, ki so jo povzročili storilci gospodarske kriminalitete v letu 1990, znaša po oceni 622,5 milijona dinarjev. Največ škode je bilo povzročene s kaznivimi dejanji zlorabe pooblastil (348,3 milijona din), zlorabe položaja ali pravic odgovorne osebe (110,6 mio din) ter s kaznivimi dejanji nevestnega gospodarjenja (94,8 mio din). Sicer pa strukturo gospodarske kriminalitete kaže tabela 3.

Tabela 3: Število in gibanje kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete

Vrsta KD gosp. kriminalitete	1989	1990	Indeks
— gozdna tatvina	489	552	112,9
— zloraba položaja ali pravic odgovorne osebe	146	301	206,2
— ponarejanje vrednotnic	110	272	247,3
— izdaja nekritega čeka	161	216	134,2
— poneverba	179	171	95,5
— ponaređitev ali uničenje poslovnih listin	118	138	117,0
— nedovoljena trgovina	138	72	52,2
— ostalo	717	500	69,7
Skupaj	2058	2222	108,0

Opaziti je znatno povečanje števila nekaterih vrst kaznivih dejanj (npr. zloraba položaja...) in upad drugih (nedovoljena trgovina). Pozornost javnosti so zlasti pritegnili večji primeri, kot sta primera ELAN in TREND, pa tudi nekateri drugi, ki so tudi povzročili dosti škode. Tako je treba omeniti zlorabo položaja ali pra-

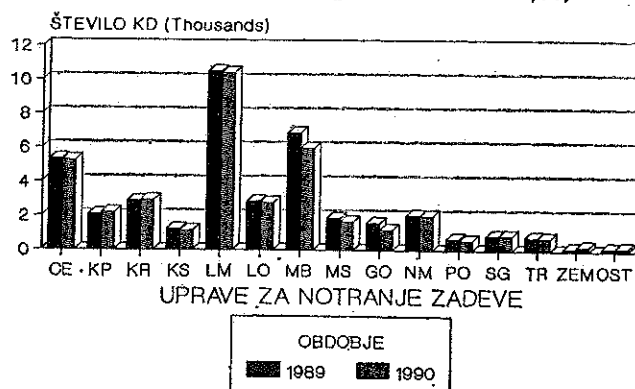
vic odgovorne osebe ter ponaređitev ali uničenje poslovnih listin v tovarni Avtopnevmatike SAVA Kranj (ovadene štiri osebe, skupna škoda 15 mio din), oškodovanje upnikov v LES d. d. Ljubljana (ovadeni dve osebi), zlorabo položaja ali pravic odgovorne osebe ter neupravičeno sprejemanje daril v obrtni zadrugi Galteks, zlorabo položaja in pravic odgovorne osebe v Oblogi-slikopleks Ljubljana ipd. Največ dela in težav so imeli kriminalisti seveda z zadevama ELAN in TREND.

2. Prostorska porazdeljenost kriminalitete v Sloveniji

Regionalna porazdelitev kaznivih dejanj po Sloveniji je že dalj časa stalna, so pa tudi nekatere značilnosti, povezane s številnimi dejavniki, ki jih kriminologi štejejo kot pomembne za takšno ali drugačno razširjenost in sestavo kriminalitete na nekem območju (večja mesta, struktura prebivalstva, socialne razmere, gospodarstvo, revščina, nezaposlenost, migracije ipd.).

Po predvidevanju je največ kaznivih dejanj v obeh največjih mestih, to je v Ljubljani in Mariboru, sledijo pa Celje, Kranj, Ljubljana okolica, Koper idr. Sicer pa je kriminaliteta po UNZ primerjalno za leti 1989 in 1990 razvidna iz naslednjega grafikona.

Grafikon 4: Kriminaliteta v Sloveniji (primerjalno po UNZ za 1989/90)

Seveda je bolj kot samo število kaznivih dejanj pomembna njihova sestava, ki tudi kaže nekatere regionalne posebnosti. Na tem mestu jih ne moremo podrobneje obravnavati in ugotavljati njihove pogojenosti, zato podajamo samo splošni strukturni pregled kaznivih dejanj po njihovih vrstah in upravah:

Tabela 4: Kazniva dejanja po nekaterih vrstah in upravah

	Skupno število KD	UPRAVA												
		Celje	Nova Gorica	Koper	Kranj	Ljub- ljana	Mari- bor	Mur- ska So- bota	Novo mesto	Krško	Ljub. oko- lica	Postoj- na	Slo- venj Gra- dec	Trbov- lje
S k u p a j	38 353	5254	1218	2230	2963	10 502	6054	1689	2017	1142	2813	588	882	732
Skupaj KD iz KZ SFRJ	838	119	50	109	80	173	180	49	17	3	15	13	11	18
Kontrarevol. ogrož. družb. ured.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Terorizem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sabotaža	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vohunstvo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sovražna propaganda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zbuj. narod. ras. ver. sov. razpol.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Združevanje za sov. propagando	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Druga KD iz XV. poglavja KZ SFRJ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj KD XV. poglavje KZ SFRJ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj KD XVI. poglavje KZ SFRJ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zalitev SFRJ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Druga KD XVII. poglavje KZ SFRJ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj KD XVII. poglavje KZ SFRJ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krš. enakopr. p. oprav. gosp. dejav.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ust. mon. pol. in povzr. mot. na trgu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neloj. konkur. v zunanjetrg. posl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neupr. posr. zast. v zunanjet. posl.	7	—	—	—	3	1	—	—	2	—	—	1	—	—
Kupč. z zlatim den. tujo valuto	33	—	—	—	—	—	33	—	—	—	—	—	—	—
Ponarejanje denarja	11	—	5	2	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—
Ponarejanje vrednotnic	272	35	4	14	14	70	83	36	7	—	—	2	—	7
Izdaja nekritega čeka	216	79	—	19	45	12	33	3	7	—	14	1	2	1
Druga KD XVIII. poglavje KZ SFRJ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj KD XVIII. poglavje KZ SFRJ	539	114	9	35	62	83	151	41	18	—	14	4	2	8
Zloraba urad. položaja	7	—	—	2	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Poneverba v službi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Goljufija v službi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grabež v zvezi s čl. 174	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grabež v zvezi s čl. 175	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grabež v zvezi s čl. 176	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neupravičena uporaba v službi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jemanje podkupnine	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nevestno delo v službi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ponareditev uradne listine	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—

	Skupno število KD	UPRAVA												
		Celje	Nova Gorica	Koper	Kranj	Ljub- ljana	Mari- bor	Mur- ska So- bota	Novo mesto	Krško	Ljub. oko- lica	Postoj- na	Slo- venj Gradec	Trbov- lje
Krš. pravice do samouprav. Nezak. vpliv na samouprav. organe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Druga KD	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIX. poglavje KZ SFRJ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj KD	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIX. poglavje KZ SFRJ	10	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Skupaj KD	—	—	—	—	5	—	—	1	—	—	—	—	—	—
XX. poglavje KZ SFRJ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj KD	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XXI. poglavje KZ SFRJ	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neupr. proizv. in promet z mamili	84	—	14	8	1	33	8	6	1	—	—	1	5	1
Omogočanje uživanja mamil	114	5	14	11	3	57	1	1	—	3	—	8	2	9
Druga KD	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XXII. poglavje KZ SFRJ	89	—	12	52	6	—	20	—	—	—	—	—	2	—
Skupaj KD	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XXII. poglavje KZ SFRJ	287	5	40	71	3	90	29	7	1	3	—	9	9	10
Skupaj KD	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XXIII. poglavje KZ SFRJ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj KD	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
iz KZ R Slov.	37 478	5135	1167	2117	2871	10 328	5861	1636	1999	1139	2797	573	871	714
Umor — dokončano	37	3	1	3	3	7	10	2	3	1	2	1	3	1
Umor — poskus	41	3	1	1	1	7	11	1	3	3	7	—	1	1
Uboj na mah	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Povz. smrti iz malomarnosti	4	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	—
Detomor	3	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
Posebno huda telesna poškod.	13	2	—	2	2	—	2	3	—	—	2	—	—	—
Huda telesna poškodba	376	111	9	12	20	22	107	17	21	15	8	8	20	5
Lahka telesna poškodba	523	144	17	21	42	19	128	33	41	34	21	5	7	11
Druga KD	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
iz VI. poglavja KZ RS	721	124	21	60	54	87	178	47	28	38	46	7	22	9
Skupaj KD	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VI. poglavje KZ RS	1718	388	49	99	120	142	436	105	97	93	86	22	53	27
Skupaj KD	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VII. poglavje KZ RS	586	137	52	35	64	46	57	48	25	14	50	21	15	22
Kršitev samoupravljanja	4	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1
Krš. pravice do samouprav. Zloraba	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
samouprav. Druga KD	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—
iz VIII. poglavja KZ RS	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Skupaj KD	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VIII. poglavje KZ RS	7	—	—	—	1	1	1	1	—	1	—	—	1	1
Skupaj KD	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IX. poglavje KZ RS	24	6	—	—	1	4	8	—	—	—	4	—	1	—
Skupaj KD	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
X. poglavje KZ RS	165	48	1	5	10	24	36	8	10	10	8	—	4	1
Posilstvo — dokončano	62	4	—	3	2	17	21	6	1	—	6	—	—	2
Posilstvo — poskus	43	6	—	2	1	8	8	5	2	2	4	—	2	2
Spolno nasilje	26	5	—	1	1	10	6	1	—	—	—	—	1	—
Krš. spol. nedot. z zlorabo položaja	8	—	—	1	—	2	1	1	1	—	2	—	—	—

	Skupno število KD	UPRAVA												
		Celje	Nova Gorica	Koper	Kranj	Ljubljana	Mari-bor	Mur-ska So-bota	Novo mesto	Krško	Ljub-oko-lica	Postoj-na	Slo-venj Grad-ec	Trbov-lje
Druga KD iz XI. poglavja KZ RS	74	18	4	4	3	9	5	11	1	—	7	1	7	4
Skupaj KD XI. poglavje KZ RS	213	33	4	11	7	46	41	24	5	2	19	1	10	8
Sram. SR, drugih SR ali soc. avt. p. Sram. narodov in narodnosti SFRJ	3	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Druga KD iz XII. poglavja KZ RS	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj KD XII. poglavje KZ RS	28	7	—	3	2	—	4	7	1	2	—	2	—	—
Skupaj KD XIII. poglavje KZ RS	33	9	2	3	3	—	4	7	1	2	—	2	—	—
Nevestno gospodar. (1. od 2. od) Nevestno gospodar. (1. od tč. 2)	12	6	2	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	1
Povzročitev stečaja	39	6	7	—	2	6	7	—	4	1	1	2	3	—
Nevest. ravn. z zaup. družb. premož.	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sklenitev škodljive pogodbe	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Izdaja in neupr. prid. posl. tajne Zloraba pooblastil 1. odst. tč. 1	5	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	2	—	—
Zloraba pooblastil Zloraba pol. pravic odg. os. 1. od.	12	—	1	—	—	—	3	1	1	—	—	2	4	—
Zloraba pol. pravic odg. os. 2. 3. o.	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Poseben primer goljuftije Preslepitev kupcev Kršitev predpisov o cenah	3	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Razsip. na škodo družb. premož.	19	1	2	—	1	8	1	—	1	2	1	—	1	1
Poneverba	37	2	4	5	4	5	7	1	2	—	1	—	3	3
Grabež v zvezi s čl. 133	264	18	14	17	39	35	45	16	26	10	8	2	25	9
Grabež v zvezi s čl. 134	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grabež v zvezi s čl. 141	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grabež v zvezi s čl. 191	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neupravičena uporaba	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neupravičeno sprejemanje daril	51	2	3	2	8	4	14	—	7	2	1	—	2	6
Neupravičeno dajanje daril	14	—	—	2	1	9	1	—	—	—	—	—	1	—
Ponar. ali uničenje posl. listin	4	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Nedovoljena trgovina	138	10	5	18	30	11	27	5	10	4	8	3	1	6
Nedov. razpolaganje s stan.	72	—	—	2	25	10	30	—	—	—	—	—	4	1
	25	3	—	1	1	2	10	1	—	—	—	1	4	2

	Skupno število KD	UPRAVA												
		Celje	Nova Gorica	Koper	Kranj	Ljubljana	Mari-bor	Mur-ska So-bota	Novo mesto	Krško	Ljub. oko-lica	Postoj-na	Slo-venj Gra-dec	Trbov-lje
Neupr. upor. dopol. dela drugih	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zat. davščin in dr. družb. dajatev	47	2	1	4	8	2	4	4	14	—	7	—	—	1
Uničevanje gozdov	6	1	—	—	—	—	2	—	1	—	2	—	—	—
Gozdna tatvina	552	115	11	5	32	32	102	33	76	36	66	31	10	3
Nezakonit lov	59	2	7	3	2	2	7	4	15	6	7	3	—	1
Nezakonit ribolov	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Druga KD iz XIV. poglavja KZ RS	20	1	—	—	2	2	8	—	3	—	—	3	—	1
Skupaj KD XIV. poglavje KZ RS	1 543	188	64	66	181	160	297	77	168	63	115	56	70	38
Tatvina	14 080	1 995	480	624	1 072	3 836	2 190	653	766	392	1 113	208	336	305
Velika tatvina	9 960	947	161	746	662	3 697	1 477	261	528	321	758	116	138	115
Roparska tatvina	13	3	—	—	1	2	2	—	1	—	2	—	—	1
Rop	137	14	3	8	4	59	19	10	8	3	6	—	1	2
Zatajitev	112	21	3	7	10	15	16	9	11	3	10	—	1	6
Odvzem motor. vozila	949	98	71	77	73	169	149	53	54	29	86	25	36	29
Goljufija	2 204	325	49	86	215	719	349	112	83	53	120	41	35	16
Izsiljevanje	61	11	—	3	7	11	18	1	3	—	4	3	—	—
Oderušvo	10	5	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	1	—
Prikrivanje	684	122	7	23	34	343	53	9	23	15	41	4	6	4
Poškodovanje tuje stvari	2 331	398	115	121	188	550	357	115	73	63	185	31	67	67
Pošk. unič. stvari kult. zg. pomena	5	—	—	—	2	1	1	—	—	—	1	—	—	—
Ned. izvoz stvari kult. zg. pomena	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Požig	47	7	3	4	3	5	11	5	3	2	4	—	—	—
Nezakonita vselitve	186	13	7	20	9	45	26	3	8	2	10	10	17	16
Druga KD iz XV. poglavja KZ RS	7	3	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—
Skupaj KD XV. poglavje KZ RS	30 787	3 962	900	1 719	2 281	9 454	4 669	1 232	1 561	884	2 341	438	638	561
Ponarejanje listin	796	49	25	115	66	224	80	30	23	7	25	10	21	9
Druga KD iz XVI. poglavja KZ RS	24	3	—	—	3	3	6	1	3	1	2	1	—	1
Skupaj KD XVI. poglavje KZ RS	820	52	25	115	69	227	86	31	26	8	27	11	21	10
Zlor. ur. pol. ali pravic 1. 2. od.	3	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Zlor. ur. pol. ali pravic 3. 4. od.	13	1	—	1	—	2	2	—	—	—	1	—	1	—
Nevestno delo v službi	3	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—
Pon. ali unič. urad. list., knjig	6	2	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	1	—
Izdaja uradne tajnosti	4	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Jemanje podkupnine	11	—	—	—	—	9	1	1	—	—	—	—	—	—
Dajanje podkupnine	20	3	1	—	4	1	6	2	2	—	—	—	—	—
Nezakonito posredovanje	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grdo ravnanje z zlor. ur. pol.	3	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Druga KD iz XVII. poglavja KZ RS	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Skupaj KD XVII. poglavje KZ RS	65	10	1	1	4	16	14	5	3	—	3	—	2	—

	Skupno število KD	UPRAVA												
		Celje	Nova Gorica	Koper	Kranj	Ljubljana	Mari-bor	Mur-ska So-bota	Novo mesto	Krško	Ljub. oko-lica	Postoj-na	Slo-venj Gra-dec	Trbov-lje
Kriva ovadba	133	21	9	10	11	16	18	9	9	10	8	—	3	7
Druga KD														
XVIII. poglavje														
KZ RS	48	11	—	2	2	2	13	2	8	3	4	—	1	—
Skupaj KD														
XVIII. poglavje														
KZ RS	181	32	9	12	13	18	31	11	17	13	12	—	4	7
Nasilniško obnašanje	529	128	19	22	52	119	57	34	9	9	53	6	1	13
Preprečitev ur. dej.														
uradni osebi	118	30	3	10	13	12	18	5	12	1	6	1	1	6
Napad na ur. os., ko opr. naloge	31	3	4	3	3	4	6	1	3	—	1	1	—	1
Sod. v skup., ki prep. ur. os. ur. d.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sirjenje lažnih vesti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Lažno izdajanje za uradno osebo	23	3	1	1	3	2	4	1	2	—	1	1	—	1
Igranje na srečo	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Zloraba vere in cerkve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Druga KD														
iz XIX. poglavja														
KZ RP	55	4	3	6	9	9	16	1	—	—	3	1	15	1
Skupaj KD														
XIX. poglavje														
KZ RS	758	168	30	42	80	146	102	42	26	11	64	10	7	22
Povzročitev splošne nevarnosti	200	20	13	5	6	23	43	5	8	12	47	6	12	5
Požar iz malomarnosti	165	41	8	1	10	2	15	24	22	17	7	3	2	3
Ones. in unič. člov. življ. okolja	14	4	—	—	3	—	—	2	1	—	2	—	—	—
Povzr. nevarnosti na deloviščih	31	2	2	—	2	8	3	1	2	2	2	2	10	5
Huda KD zoper splošno varnost	75	20	3	—	6	7	9	8	4	—	5	—	5	3
Druga KD iz XXI. poglavja														
KZ RS	50	5	1	2	7	—	2	4	18	4	1	1	36	16
Skupaj KD														
XX. poglavje														
KZ RS	535	92	27	8	34	40	72	44	55	35	64	12	1	—
Skupaj KD														
ogroz. jav. prometa 2. od.	12	2	—	1	—	1	4	—	2	1	—	—	1	—
— žel. promet	11	2	—	1	—	1	3	—	2	1	—	—	—	—
— ladijski promet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— promet na žičnicah	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— avtobusni promet	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Ogr. varn. prometa z nev. dej. sre.	11	1	—	—	1	3	2	—	1	—	3	—	—	—
Skupaj KD														
nevest. nadz. jav. prometa	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— žel. promet	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— ladijski promet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj huda KD zoper var. jav. prometa	3	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—
— žel. promet	3	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—
— ladijski promet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— promet na žičnicah	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— avtobusni promet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Skupno število KD	UPRAVA												
		Celje	Nova Gorica	Koper	Kranj	Ljubljana	Mari-bor	Mur-ska So-bota	Novo mesto	Krško	Ljub. oko-lica	Postoj-na	Slo-venj Gra-dec	Trbov-lje
Druga KD iz XXI. poglavja KZ RS	4	1	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—
Skupaj KD XXI. poglavje KZ RS	31	4	1	1	3	4	7	—	5	1	4	—	1	—
Skupaj KD po KZ SR in AP	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Carinski zakon	34	—	1	4	11	1	12	4	1	—	—	—	—	—
Zakon o deviznem poslovanju	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zakon o knjigovodstvu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zakon o zav. plačil med upor. d.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drugi zakoni	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—

Že iz tega pregleda pa je razvidno predvsem dejstvo, da prevladujejo dejanja nasilniške kriminalitete predvsem na področju Štajerske in Prekmurja.

3. Preiskanost kriminalitete

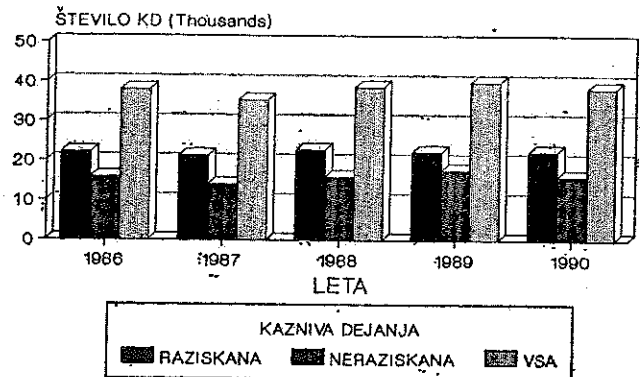
Zelo pomembno vprašanje za vsako družbo je raziskanost zaznane oz. prijavljene kriminalitete in seveda tudi uspešnost odkrivanja neodkrite kriminalitete oz. t. i. temno polje. To seveda pomeni predvsem vrednotenje dela policije, kajti raziskanost s policijskega vidika še ne pomeni dejanske podobe o odkritih storilcih. Proces predkazenskega in kazenskega postopka izvrše številne ovadbe in obtožbe, tako da je dejansko število domnevnih storilcev na vsaki stopnji postopka manjše in je na koncu, na glavni obravnavi, lahko tudi za polovico manjše od števila ob pričetku preiskovanja.

Podajamo najprej splošen primerjalni prikaz raziskanosti k. d. od leta 1986 do leta 1990:

V celoti je bilo raziskanih 22 289 kaznivih dejanj, kar pomeni izboljšanje za 2,4 % in raziskanost 58,1 %. V preteklih letih se je raziskanost gibala takole:

Leto	Raziskanost
1986	58,2 %
1987	60,2 %
1988	58,8 %
1989	55,7 %
1990	58,1 %

Grafikon 5: Preiskanost kaznivih dejanj

Poleg tega so organi za notranje zadeve raziskali tudi 856 k. d. iz preteklih let oziroma za 63 % več kot v letu 1989. Naknadno so bili raziskani predvsem premoženjski delikti: 221 tatvin in 587 velikih tatvin.

Splošna raziskanost ostaja torej na nekem še dopustnem povprečju. Če primerjamo raziskanost kriminalitete v Sloveniji z raziskanostjo v Zvezni republiki Nemčiji (ob upoštevanju vseh različnosti in okoliščin, ki ne zagotavljajo možnosti za povsem zanesljivo primerjavo), smo lahko razmeroma zadovoljni: splošna raziskanost v ZRN v letu 1989 je bila npr. 47,2 %, pri nas pa 55,7 %.

Pomembnejša sta pregled in primerjava raziskanosti pri posameznih vrstah kaznivih dejanj. Za primerjavo pridejo v poštev predvsem nekatera klasična kazniva dejanja.

Raziskanost kaznivih dejanj, ki vsebujejo elemente nasilja, je dokaj visoka, saj je od 1718 k. d. zoper življenje in telo ostalo neraziskanih le 23 kaznivih dejanj, od 213 k. d. zoper spolno nedotakljivost in moralo pa le 14. Neraziskana sta ostala tudi dva umora (v enem primeru je bilo truplo odkrito po daljšem času v greznici, za drugega je značilen širok krog možnih osumljencev brez jasno izraženega motiva). Raziskanost nasilnih dejanj je torej velika — 98,7 % (za primerjavo raziskanost umorov v ZRN za leto 1989 je bila 94,6 %) in smo lahko z njo zadovoljni.

Značilnost raziskanosti premoženjskih kaznivih dejanj, zlasti vlomov in tatvin, vseh povsod po svetu, je dokaj majhno število odkritih storilcev, zato tudi pri nas ni dosti bolje. Od skupnega števila premoženjskih deliktov je bilo raziskanih 15 094 k. d. oz. 49,0 % (leto prej 47,3 %). Raziskanih je bilo 33,7 % velikih tatvin, 61,5 % roparskih tatvin, 65,7 % ropov, 66,7 % poškodovanj tuje stvari, 74,5 % požigov ipd. Podrobneje kaže raziskanost tabela 5.

Tabela 5: Dejanska preiskanosť nekaterih vrst kaznivih dejanj v letu 1990

Vrsta KD	Število k. d.	K. d. z neznanim osumljen. ob zaznavi	Osumljenec odkrit kasneje	Dejanska razisk. %
umor	37	13	10	76,9
poskus umora	41	13	13	100,0
posilstvo	62	45	38	84,4
poskus posilstva	43	20	17	85,0
vlomna tatvina	5761	5284	1596	30,2
rop	137	112	65	58,0
pošk. tuje stvari	2331	1504	728	48,4
požig	47	35	23	65,7
žepna tatvina	427	399	31	7,8
tatvina kolesa	1439	1349	166	12,3
tatv. delov mot. vozila	1864	1698	251	14,8
tatvina avtomobila	151	125	26	20,8
tatvina iz stanov.	1041	781	293	37,5
drzna tatvina	258	221	89	40,3
vlom v avto	2578	2404	505	21,0
vlom v stanovanje	446	414	92	22,2
vlom v stan. hišo	921	864	228	26,4
vlom v vikend	890	828	368	44,4
vlom v kiosk	248	231	55	23,8

Za primerjavo podajamo raziskanost v ZRN: raziskanost ropov je bila v letu 1989 43,8 %, »navadnih tatvin« 48 %, »težjih tatvin« 15,3 % (od tega vlomov v stanovanja le 17 %, tatvin iz vozil pa 26 %), požigov 36,3 %, težjih telesnih poškodb 83,5 % ipd. Vse to sicer daje razmeroma ugodno podobo raziskanosti pri nas, vendar je treba upoštevati večjo težavnost odkrivanja v veliki državi, kot je ZRN, v primerjavi s Slovenijo.

Raziskanost je različna tudi po posameznih upravah za notranje zadeve. To kaže naslednja tabela:

UNZ	Preiskanosť %
CELJE	62,5
NOVA GORICA	60,9
KOPER	58,2
KRANJ	60,4
KRŠKO	57,3
LJUBLJ. MESTO	59,6
LJUBLJ. OKOL.	58,2
MARIBOR	60,4
MURSKA SOBOTA	69,0
NOVO MESTO	61,5
POSTOJNA	56,5
SLOVENJGRADEC	71,1
TRBOVLJE	73,3

Povprečje raziskanosti za Slovenijo je 58,1 %.

Seveda je pri ocenjevanju uspešnosti preiskovanja treba upoštevati tudi število in sestavo zaznanih kaznivih dejanj, strukturo storilcev, značilnosti okolja, številčnost delavcev kriminalistične službe glede na število kaznivih dejanj, sodelovanje z milico, organiziranost in številne druge dejavnike, ki bodisi olajšujejo ali otežujejo raziskanost in odkritost kaznivih dejanj, zato sam odstotek raziskanosti še ne daje prave slike o učinkovitosti dela organov za notranje zadeve.

4. Splošni podatki o osumljencih

4.1 Splošno o osumljencih

Za skupaj 38 353 kaznivih dejanj je bilo osumljenih 27 559 oseb (leto prej 27 880).

1401 kaznivo dejanje so storili odrasli osumljenci skupaj z mladoletniki, sicer pa so odrasli

storili 17 989 kaznivih dejanj (od tega je bil pri 15 898 k. d. en osumljenec, 1651 k. d. naj bi storila po dva storilca, 440 k. d. pa več kot dva storilca), mladoletniki pa 2899 k. d. (1640 k. d. po en mladoletnik, 806 k. d. po dva mladoletnika in 453 k. d. trije ali več mladoletnikov).

Glede na poklic in zaposlenost je opaziti precejšnje udeleženo nezaposlenih, ki jih je bilo kar 8136, sicer pa je bilo po poklicu največ delavcev (8976), dijakov in študentov (2178), obrtnikov (1004), uslužbencev (831), kmetov (352), učencev v gospodarstvu (254), gospodinj (100), za 5708 osumljencev pa ni podatkov o poklicu.

Od 15 551 osumljenih je bilo 7980 predkaznovanih (1068 po enkrat, 501 po dvakrat in 1411 trikrat ali večkrat), specialnih povratnikov pa je bilo 1173 (551 enkrat, 194 dvakrat in 428 več kot dvakrat).

4.2 Mladoletni osumljenci in kazniva dejanja, ki so jih storili

Mladoletniški kriminaliteti je potrebno nameniti posebno pozornost, saj se povečuje že nekaj let, še posebej zaskrbljujoče pa je dejstvo, da narašča tudi delež mladoletnikov v celotni strukturi osumljencev. To najboljše prikazujejo naslednji podatki za zadnjih pet let:

Leto	Vsi osumljenci	Mladoletniki	Delež mladoletnikov v %
1986	27 553	4643	16,9
1987	26 825	4882	18,2
1988	28 342	4855	17,1
1989	27 888	5413	19,4
1990	27 559	6097	22,1

V preteklem letu so delavci organov za notranje zadeve obravnavali 6097 mladoletnikov, osumljenih storitve 4300 kaznivih dejanj (9,2 % več kot leto prej).

Mladoletniki in otroci pogosto izvršujejo kazniva dejanja v skupinah ali se združujejo v skupine za medsebojna fizična obračunavanja. Med mladimi je vedno več uživalcev mamil ter alkohola, nasilnikov in izsiljevalcev denarja. Med hujšimi kaznivimi dejanji so v porastu poskusi umora, hude telesne poškodbe, posilstva, velike tatvine, ropi, poškodovanja tuje stvari, preprečitve uradnega dejanja uradni osebi in kazniva dejanja v zvezi z mamil.

Podobno kot prejšnja leta so mladoletniki storili največ premoženjskih kaznivih dejanj (3970 oz. 92,3 %), od tega 1986 tatvin, 1118 velikih tatvin, 354 poškodovanj tuje stvari, 206 prikrivanj, 166 odvzemov motornega vozila, 85 goljufij, 25 ropov, 3 požige in 1 roparsko tatvino.

Število kaznivih dejanj zoper življenje in telo, ki so jih storili mladoletniki, se je s 55 povečalo na 76, pri čemer so bili mladoletniki osumljeni tudi za 3 poskuse umora, 28 hudih in 17 lahkih telesnih poškodb, 11 posilstev, 4 poskuse posilstva ipd.

V mladoletniški kriminaliteti se je povečalo tudi število kaznivih dejanj zoper javni red in mir, zoper svoboščine človeka in občana, zoper pravni promet in zoper splošno varnost ljudi in premoženja. Mladoletniki so bili osumljeni 8 k. d. neupravičene proizvodnje in prometa z mamil in 18 k. d. omogočanja uživanja mamil.

Nekoliko se je zmanjšalo število otrok, ki so bili osumljeni storitve 1044 k. d. (leta 1989 — 1368). Skupaj so organi za notranje zadeve obravnavali 2039 otrok, ki naj bi storili 583 tatvin, 261 velikih tatvin, 83 poškodovanj tuje stvari, 22 odvzemov motornega vozila, 6 ropov, 3 požige, en otrok pa je bil celo osumljen umora.

Sklep

Čeprav po številu kaznivih dejanj na prebivalca ne sodimo med tiste države, ki so resneje ogrožene s kriminaliteto in čeprav tudi trend gibanja kriminalitete ni zaskrbljujoč, pa vendarle nekatere značilnosti v notranji sestavi odkritih kaznivih dejanj, še bolj pa posamezne ugotovitve na terenu, ki jih ni mogoče statistično podpreti, kažejo, da prihaja tudi v Sloveniji do posameznih negativnih sprememb na področju kriminalitete in deviantnosti.

Po eni strani je upoštevanja vreden porast nekaterih najhujših vrst kaznivih dejanj, zlasti umorov, hudih telesnih poškodb in drugih nasilnih dejanj, kaznivih dejanj v zvezi z drogami in orožjem ter povečanje udeleženo mladoletnikov in otrok v kriminalu, po drugi strani pa pojav nekaterih povsem novih, nam doslej neznanih kaznivih dejanj, ki se povezujejo predvsem z organizirano, profesionalno, mobilno in brezobzirno strukturo storilcev, ali pa so rezultat novih družbenih razmer pri nas (področje gospodarske kriminalitete). Na pojav in porast teh dejanj očitno še nismo bili pripravljeni in

se šele prilagajamo nanje, tako z vidika odkri-
vanja kot tudi preiskovanja in dokazovanja,
ter ne nazadnje tudi pravne ureditve (procesne
in materialne kazenske).

Za področje dela kriminalistične službe, ki
prevzema pristojnost in odgovornost za odkri-
vanje in obravnavanje kriminalitete, to pomeni
predvsem njeno organizacijsko, kadrovsko in
strokovno prilagajanje novim razmeram in obli-

kam kriminalitete. Boljše pokrivanje terena in
preventivno delo, učinkovitejše zbiranje podat-
kov o organizirani kriminaliteti, večja strokov-
nost in specializacija kriminalistov ter boljša
tehnična opremljenost policije sicer lahko iz-
boljšajo odkritost in raziskanost kriminalitete,
ne morejo pa bistveno vplivati nanjo, saj je
policijska dejavnost le eden od družbenih de-
javnikov, ki vplivajo na takšno ali drugačno
stanje kriminalitete.

Crime in Slovenia in 1990

Darko Maver, S. J. D., Director of Crime Investigation Department, Ministry of Interior, Republic of Slo-
venia, Kidričeva 2, 61000 Ljubljana, Yugoslavia.

In 1990 the law enforcement agencies registered
38 353 criminal offences in Slovenia which is 4,1%
less than in the previous year. 27 559 persons were
reported to public prosecutors on the grounds of
probable cause. In the last few years there were
no significant differences in crime rate but there
were some important changes in the forms of cri-
minal offences, especially with the appearance of
new forms of crime (in the field of economic and
white collar crime), increase of violent crime
(armed robberies, murders etc.), crimes connected
with drugs and arms smuggling, national and in-
ternational car thefts etc., as well as in the form
of more organized, professional and mobile perpe-
trators.

Out of 38 353 reported criminal offences police
succeeded in investigating 22 289 criminal acts or
58,1%. Clearance rate has increased for 2,4% ac-

ording to the year 1989. It was better for violent
crimes (98,7%) and worse for crimes against pro-
perty (49%).

A special problem was juvenile delinquency
which has increased for 9,2% (from 3938 to 4300)
but there is also increase of participation of juve-
niles in general criminal population (from 19,4%
in 1989 to 22,1% in 1990). From all suspected per-
sons there were 19% of recidivists.

According to new forms of crime and changes
in crime structure and perpetrators there is cur-
rently going on a reorganization of crime investi-
gation agencies to better meet the new situation
and improve their efficiency in combating crime.

Key words: crime statistics, criminal offences,
suspects, Slovenia.

UDC 343.3/7(497.12)»1990«